

Guds barn

Matt 2:13-23; Jer 31:15-17; Gal 4:4-7; Ps 71:2-6

Vi har nyligen firat ett litet barns födelse. En födelse som påverkar hela universum. Detta barns födelse kan inte jämföras med någon annan händelse. Att Gud själv blir människa går liksom inte att jämföra med något annat. Det är och förblir något unikt. Men att nyfödda barn påverkar sin omgivning på ett omfattande sätt är i sig inget unikt. Det har nyfödda barn gjort i alla tider. Barn föds och det får konsekvenser inte bara för föräldrar och släktingar. Det får ringar på vattnet på ett sätt som kan vara svårt att överblicka. Det är så världen är ordnad. Människors ankomst till världen påverkar världen. Så ser förutsättningarna ut.

Glädjande nog är människors ankomst till världen i de allra flesta fall förknippat med just glädje. När en liten värnlös figur tar sina första andetag utanför mammans mage hör det ofta samman med glädje. Den lilla figuren brukar vara efterlängtd och ankomsten är som det högt önskade paketet som förmedlas på julafton. En källa till glädje. När vår dotter Esther föddes var hon efterlängtd, men det tog ett litet tag innan glädjen på allvar hittade fram till mig. Esther föddes med kejsarsnitt och när hon hade skurits fram och dragits ut av läkaren fick hon följa med sin pappa till en egen sal medan mamma syddes ihop och väntade på att få tillbaka känsel i ben och mage.

Ensam på rummet med den värnlösa lilla varelsen var det inte glädje som sköljde över mig. Istället drabbades jag av insikten att en ny fas i livet hade inletts. En fas präglad av

stort ansvar. Jag insåg att det lilla barnets överlevnad och utveckling till stor del hängde på vilka beslut hennes föräldrar skulle fatta fortsättningsvis och det var omtumlande att försöka ta in det. Men när jag fått möjlighet att smälta och ta in allt det nya fanns det även utrymme för en innerlig glädje. En glädje som kom gradvis och inte med buller och bång, men som var djup och äkta och som påverkade hela tillvaron. Jag upptäckte att det finns en glädje i att bejaka ett ansvar för någon annan. En meningsfull glädje.

När det lilla Jesusbarnet anlände till världen fanns det människor som var villiga att ta ansvar för Honom. Han var efterlängtd på ett sätt som vi inte kan beskriva och Hans ankomst i världen hörde samman med förundran och glädje. Han var efterlängtd av universum och födelsen kan sammanfattas med påståendet att *Gud blir ett människobarn för att människan skall bli ett Guds barn*. I detta har människan sin djupaste identitet. Men denna dag uppmärksammar vi även den tragik som rymts i omständigheterna kring födelsen. Hela universum gladdes inte åt det lilla barnets födelse. En man vid namn Herodes ville inte ta ansvar för det lilla barnets välbefinnande. Tvärtom. Han ville se Honom död.

Namnet Herodes betyder *hjaltemodig* (grek.) men den herodianska familjen karakteriserades mer av list och hänsynslöshet än av hjältemod. Den Herodes som omnämns i dagens evangelietext kallades *Herodes den store* och var en av Antipas fyra söner. Karriären började på allvar år 47 f Kr när hans far satte honom som ståthållare över Galiléen. Han var då förmodligen i 25-årsåldern, men visade trots sin ringa ålder att han var en

duglig administratör. Han steg i graderna och år 37 f Kr valde den romerska senaten honom till kung över Judéen.

Hur ska denne kung beskrivas? Han var en skicklig krigsman som sällan misslyckades i något av sina krigståg. Samtidigt var han klok nog att alltid hålla sig på god fot med de romerska världshärskarna. Han var också en stor byggherre som grundlade städer och uppförde praktfulla byggnader. Han försökte mildra ett utbrett missnöje bland judarna genom att påbörja en återuppbyggnad av Serubbabels tempel. Templet skulle bli ännu storslagnare än Salomos och byggnationen påbörjades under Herodes artonde regeringsår. Byggandet av templet var ett sätt för Herodes att vinna judarnas aktning, men det lyckades aldrig. Judarna såg honom bara som en våldsverkare som regerade i kraft av de romerska förtryckarna. Han utsattes för många attentatsförsök under sin regeringstid men alla misslyckades.

Ingen älskad ledare alltså. Fanns det fog för missnöjet? Ja, redan i början av sin regeringstid försökte han utrota hasmonéerna vilka hade regerat innan romarna tog makten. Att han själv var knuten till denna grupp genom sitt äktenskap med kvinnan Mariamne lät inte hindra honom. Hans misstänksamhet ledde så småningom till att han avrättade medlemmar ur sin egen familj. Hustrun och hennes mor fick sätta livet till. Likaså två av sönerna. Då han låg för döden lät han bränna två skriftlärda levande och fyrtio av deras lärjungar dödades. Med allt detta i bakhuvudet är inte berättelsen om barnamorden i Betlehem särskilt förvånande.

Ibland har det sagts att det rörde sig om tusentals dödade gossebarn men det är förmodligen överdrivet. Betlehem var ingen stor stad och även om den närmaste omgivningen var medräknad är det inte troligt att det handlade om tusentals barn. Vissa bibelforskare hävdar istället att det är rimligt att tala om ca 20 barn. Men illdådet var likafullt fruktansvärt och brutalt och ett tragiskt exempel på vilka grymheter människan kan göra sig skyldig till.

Varför handlade Herodes som han gjorde? Varför lät han, i Betlehem och dess omnejd, döda alla gossebarn upp till två år? Han fruktade att den nyfödde kungen en dag skulle ta tronen ifrån honom. Han hade fullständigt missförstått anledningen till att Jesus hade kommit. Jesus hade inga anspråk på Herodes tron – Han ville bli kung i Herodes liv! Jesus ville ge Herodes liv, inte beröva honom livet. Men Herodes var så upptagen av säkra sitt liv i maktens boningar att han missade det verkliga livets gåva i det lilla Jesusbarnet. Och hans grymma taktik visade sig vara helt meningslös då han så småningom förlorade både makt och liv när han drabbades av en obotlig sjukdom.

I Marias man Josef ser vi ett helt annat förhållningssätt till det lilla Jesusbarnets ankomst. Medan Herodes gör allt han kan för att döda det lilla barnet gör Josef allt han kan för att skydda det. Han får genom en dröm veta att han skall fly med familjen till Egypten. Detta är den andra Gudagivna drömmen till Josef som Bibeln berättar om. Den första drömmen hade uppenbarats för honom att det barn som Maria skulle föda var Messias (Matt 1:20-21). I den andra får han veta hur han skall rädda det lilla barnets liv. Även om Josef inte var Jesu biologiska pappa

var det självklart för honom att handla som om han var det. I juridiskt avseende räknades han som barnets rättmätige far och därmed var han ansvarig för barnets säkerhet och välbefinnande. Jag tror inte det var särskilt svårt för Josef att ta den uppgiften på allvar.

Josef tar med sig familjen till Egypten vilket var en romersk provins dit många judar begett sig. Man räknar med att det fanns ca en miljon judar i Egypten under det sista århundradet f Kr, så det var ingen direkt ovanlig resa man gav sig iväg på. Men i den heliga familjens resa till Egypten finns en djup parallell till det judiska folkets historia. Evangeliets författare, Matteus, citerar (i v. 15) Hos 11:1, en vers som ursprungligen syftade på Guds kallelse till Israel att komma ut ur Egypten under Moses ledning. Matteus tillämpar nu denna vers, genom den Helige Andes inspiration, på Jesus. I Jesus ser han Guds barns (Israels) historia. Som ett relativt nyfött folk gick Israel till Egypten. Det gjorde även Jesus. Gud förde sitt folk ut ur Egypten och även Jesus fördes tillbaka från Egypten. Guds ledning och omsorg är tydlig i båda fallen.

Efter en tid dör alltså Herodes den store i en obotlig sjukdom och hans rike delas mellan tre av hans söner. Genom ännu en dröm får Josef veta att den heliga familjen kan vända åter till hemlandet, men tillvaron känns fortfarande osäker. Herodes son, Archelaos, regerar nu över Judéen och han är minst lika grym som sin far. Han inleder sin regeringstid med att ta slå ned ett uppror där tretusen judar mister livet och blir sedermera känd som den värste av sönerna. Faderns list och slughet tycks han dock inte ha ärvt särskilt mycket av. Efter ca nio-tio år vid makten blir han avsatt efter upprepade klagomål. Men ett liv under denne tyranns styre är inget att

eftersträva och efter ytterligare en dröm sätter Josef ner bopålar i Nasaret i Galiléen.

Nasaret var en ganska okänd stad som inte nämns överhuvudtaget i GT. Att Jesus skulle kallas nasaré syftar förmodligen på flera förebilder och förutsägelser om att Jesus skulle bli ringaktad (t.ex. Ps 22:7; Jes 53:3). Under Jesu tid betraktades "Nasaret" bokstavligen som en synonym till ringaktning. Ett skällsord helt enkelt. Den romerska garnison som bevakade Galiléen hade sitt högkvarter i den lilla staden vilket gjorde att många judar hatade staden (se Joh 1:46). Kanske detta var anledningen till skällsordet?

Vi kan konstatera att mitt i julens glädjebud finns tragik och elände. Ska tragiken få skymma julens glädjebudskap? Nej. Vi har ett ansvar för vad vi väljer att uppmärksamma. Inför ett nytt år kan vi med säkerhet säga att det nya året kommer att innehålla mycket elände. Kanske t.o.m. mer elände än vad som präglat 2020! Men vi kan också med eftertryck säga att inkarnationen sker därför att Gud inte blundar för världens elände. Den sker därför att Gud har omsorg om sin skapelse. Den sker för att den fångna människan skall friköpas (som episteln talar om) och få söners rätt och Guds Andes gåva, så att den intima relationens rop kan ljuda: *Abba! Fader!* Det är detta vi har att bejaka och glädjas åt.

Gud blir ett människobarn för att människan skall bli ett Guds barn. Så sammanfattar vi julens glädjebudskap. Han vill vara din förälder. Han vill ta ansvar för dig. Pappa väntar på dig och Hans famn är vidöppen. Välkommen in!